

Beleidsvoorstellen Noord-Zuid

**Stappenplan en concrete aanbevelingen
om van je gemeente
een volwaardige Noord-Zuidspeler te maken.**

Handleiding, tips en achtergrondinfo
voor GROSSen en Noord-Zuidactoren.

Vooraf	3
Hoofdstuk 1: Aan de slag	
Wegen op het verkiezingsdebat en de partijprogramma's	4
1. Evaluatie van het lokaal Noord-Zuidbeleid	
2. Een eigen eisenbundel 'Noord-Zuid'	
3. Regionale vorming 'beleidsvoorstellen Noord-Zuid n.a.v. de verkiezingen'	
4. Invloed op de lokale partijprogramma's	
5. De lokale en regionale pers	
6. Publieke acties	
7. Invloed bij de opmaak van de beleidsplannen	
8. Actieplannen en acties	
9. Extra aanbod	
Hoofdstuk 2: Vijf lokale Noord-Zuiddoelen	
Stappenplan op maat van de eigen gemeente	9
1. <u>Lokaal Doel 1: De gemeente zet in op communicatie en sensibilisering</u>	10
* Wat en waarom?	
* Ambitieniveaus	
2. <u>Lokaal Doel 2: De gemeente engageert zich voor het klimaat</u>	14
* Wat en waarom?	
* Ambitieniveaus	
3. <u>Lokaal Doel 3: De gemeente kiest voor Fair Trade</u>	16
* Wat en waarom?	
* Ambitieniveaus	
4. <u>Lokaal Doel 4: De gemeente voorziet mensen en middelen</u>	18
* Wat en waarom?	
* Ambitieniveaus	
5. <u>Lokaal Doel 5: De gemeente zet haar schouders onder participatie en inspraak</u>	22
* Wat en waarom?	
* Ambitieniveaus	
Bijlagen	
1. Enkele algemeen aanvaarde principes	26
2. Flowcharts	27
Meer weten?	
Nuttige contactgegevens	32

Infokadertjes doorheen de tekst

-
1. Begrippen omtrent budget en middelen	18
2. Wegen op de gemeentebegroting	21
3. Het belang van de beleidsnota	23
4. De nieuwe beheers- en beleidscyclus	25
5. Voorstellen van burgers	25

Op 14 oktober 2012 trekt de kiezer naar de stembus om nieuwe lokale bestuurders aan te duiden. Op dit ogenblik zijn de politieke partijen in de weer om hun krijtlijnen voor de komende 6 jaar te bepalen. De aanloop naar de verkiezingsperiode is ook voor het middenveld hét uitgelezen moment om visie en prioriteiten bekend te maken. De Gemeentelijke Raden voor Ontwikkelingssamenwerking (GROS-sen) maken van deze periode best gebruik om hun lokale eisenbundel met Noord-Zuidprioriteiten uit te werken en aan de politieke fracties in de gemeenteraad over te maken. Wat zijn de vragen/eisen naar het nieuwe bestuur? Waar liggen de prioriteiten? In deze GROS-eisenbundel vinden de makers van de verkiezingsprogramma's van de verschillende lokale partijen wellicht inspiratie. Na de verkiezingen kan de GROS zijn eisenpakket en prioriteiten voorstellen aan de nieuwe beleidsploeg en een inbreng doen bij de opmaak van het meerjarenplan, de beleidsnota's en eventueel de begroting.

In het eerste hoofdstuk van deze brochure brengen we met een concrete tijdslijn de belangrijke verkiezingsmomenten in kaart. We lijsten mogelijke stappen op en tekenen enkele concrete ideeën en acties uit waarmee je Noord-Zuid op de (verkiezings-)agenda van je gemeente kan zetten.

In het tweede hoofdstuk formuleren we concrete aanbevelingen voor het beleid. Aan de hand van "5 lokale Noord-Zuiddoelen" reiken we een stappenplan aan om een stevige Noord-Zuidgemeente te realiseren. Via een bijgevoegde flowchart kan je dit personaliseren. Je kan bij een bepaald doel gemakkelijk aanduiden op welk niveau je gemeente zich bevindt – en bepalen wat het ambitieniveau in de komende jaren kan of moet zijn.

Ten slotte worden in bijlage enkele internationaal breed aanvaarde principes voor een betere ontwikkelingssamenwerking in kaart gebracht.

Met het 11.11.11-team GROS-werking willen wij jullie traject en aanpak om te gaan wegen op de verkiezingen en het lokaal Noord-Zuidbeleid effectief ondersteunen. Met deze beleidsvoorstellen, stappenplan en acties geven we een basis om van start te gaan. Begin 2012 bieden we regionale vormingen aan waarbij jullie aanpak centraal staat.

Heb je met de GROS reeds plannen n.a.v. van de gemeenteraadsverkiezingen? Geef ons gerust je eigen aanpak door. Het zal ons en ook andere GROS-sen zeker inspireren.

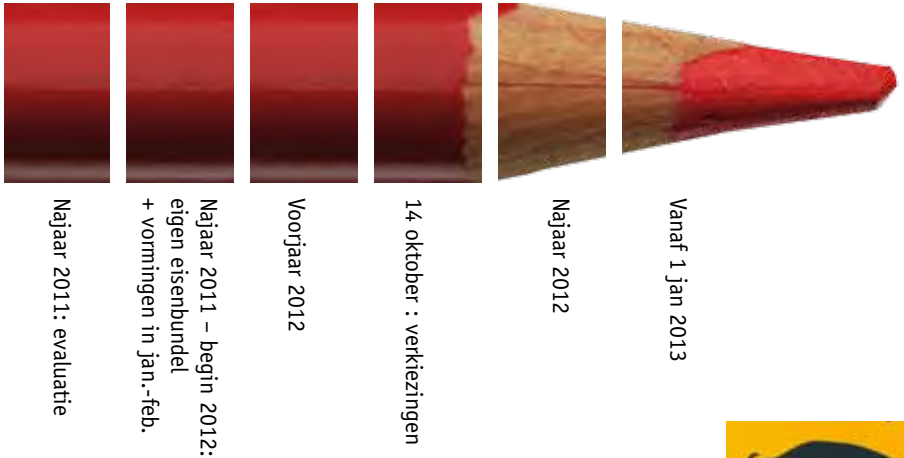
Samen op naar 14 oktober!
Namens het team GROS-werking

Luc, Bieke, Lieve en Ann

Aan de slag

Wegen op het verkiezingsdebat en de partijprogramma's?

- *Hoe kan je concreet aan de slag gaan in je eigen gemeente naar aanleiding van de komende verkiezingen en het bijhorende debat?*
- *Hoe evalueer je het huidige beleid en hoe stippel je toekomstlijnen uit?*
- *Wat is een goeie timing om naar de lokale partijen te stappen?*
- *Hoe kun je de makers van verkiezingsprogramma's inspiratie aanreiken?*
- *Hoe kun je met (ludieke) publieksacties wegen op het verkiezingsdebat?*
- *Wat doe je bij de opmaak van de beleidsplanning na de verkiezingen?*

Stappenplan

NAJAAR 2011

1. **Evaluatie** van het **lokaal Noord-Zuidbeleid**

Neem je memorandum n.a.v. de vorige verkiezingen en de beleidsnota geschreven bij het begin van de legislatuur erbij.

- ⇒ Welke doelstellingen werden verwezenlijkt?
- ⇒ Wat zijn de sterke punten?
- ⇒ Wat heeft het bestuur de voorbije zes jaar op vlak van Noord-Zuid gerealiseerd? Welke weg heeft men afgelegd?
- ⇒ Wat werd (nog) niet gerealiseerd? Waar staat de gemeente nog niet ver?
- ⇒ Welke behoeftes leven er in de gemeente?

Deze evaluatie kan gebeuren op basis van de 5 lokale doelen (hoofdstuk 2) en de bijgevoegde flowcharts. (zie bijlage)

NAJAAR 2011 – BEGIN 2012

2. Een **eigen eisenbundel ‘Noord-Zuid’**

Op basis van het ‘*Stappenplan op maat van de eigen gemeente*’ (hoofdstuk 2) kan je op maat van je gemeente een eisenbundel opmaken. Toets de eigen werking en het beleid van de gemeente aan 5 lokale Noord-Zuiddoelen.

Je definieert voor elk lokaal doel *de huidige situatie* en *het ambitieniveau* (waar wil je naartoe?).

Stel eventueel 1 krachtige eis centraal. Voorbeelden:

- “een halftijdse ambtelijke ondersteuning voor de uitbouw van een stevig Noord-Zuidbeleid”,
- “in 2015 Fair Trade Gemeente”,
- “onze gemeente belegt volgens ethische criteria tegen 2015”,
- “onze gemeente CO₂-neutraal”,

...

Leg je eisenbundel voor aan andere raden, werkgroepen en verenigingen die de eisen mee willen onderschrijven. Zo vergroot je het draagvlak en steun voor je eisen.

Bij een heel aantal Noord-Zuidthema's is de link met duurzaamheid of milieu overduidelijk en worden er spontaan samenwerkingsverbanden opgezet: de duurzaamheidsambtenaar die bepaalde zaken opvolgt, of de adviezen die de milieuraad en de GROS gezamenlijk indienen. Ook rond (een bepaald deel van) deze eisenbundel kun je een samenwerking opzetten of minstens bekijken wat gemeenschappelijke verzuchtingen zijn.

3. **Regionale vorming ‘beleidsvoorstellen Noord-Zuid n.a.v. de verkiezingen’**

Tussen 15 januari en 15 februari organiseert het GROS-team van 11.11.11 regionale vormings- en uitwisselingsmomenten. Deze sessies zijn interactief en we geven tips en voorbeeldacties mee. We kijken samen naar de verschillende eisenbundels in opmaak.

We besteden aandacht aan de concrete aanpak in de gemeenten.

Alle GROS-sen en lokale Noord-Zuidactoren zijn welkom en krijgen weldra een uitnodiging in de bus. Op www.11.be/gemeente delen we de definitieve data en plaatsen mee.

4. Invloed op de **lokale partijprogramma's**

Maak een inventaris van alle lokale partijen die bij de verkiezingen opkomen.

Leg de eisenbundel voor aan de democratische politieke partijen in je gemeente.

Hoe vroeger je dit doet, hoe groter de kans dat je de auteurs van de verkiezingsprogramma's effectief inspireert.

Vraag een gesprek aan met de partijen om je eisen voor te stellen en te beargumenteren.

Dit kan individueel tijdens een gesprek met elke partijvoorzitter apart, of tijdens een gezamenlijke ontmoeting/vergadering met alle voorzitters samen. Je kan dit achter gesloten deuren houden, of eerder openbaar om zo dit moment aan te grijpen voor een beleidsdialoog.

Soms kiest men voor de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie van de stad of gemeente om met het beleid in dialoog te gaan.

5. De **lokale en regionale pers**

Vraag bij je gemeente een perslijst op van de lokale en regionale media. Je vindt dit doorgaans ook op de gemeentelijke website of bij de communicatie-ambtenaar.

Je kan vanuit de GROS naar alle adressen een persbericht versturen met de Noord-Zuideisen voor je bestuur.

"Gaat ook onze gemeente voor 'vijf Lokale Doelen'?" kan een passende titel voor je persbericht zijn. Ofwel kies je ervoor om 1 krachtige eis centraal te stellen en hiermee de aandacht te trekken: *"Krijgt Noord-Zuid ook in onze gemeente een volwaardige ondersteuning?"*, ...

Vergeet niet om je lokale acties (indien gepland) mee te geven aan de pers en hen hierop uit te nodigen.

Voorbeelden van persberichten vind je vanaf februari 2012 op www.11.be/gemeente.

Je moet dit natuurlijk nog aanpassen aan de lokale situatie. Vergeet niet de geplande acties te vermelden.

6. **Publieke acties**

Met publieke acties kan je tonen dat de Noord-Zuideisen een draagvlak hebben. Zoek eventueel naar partners zoals de milieuraad om de actie kracht bij te zetten.

Nodig zowel de verkiezingskandidaten als de lokale (regionale) pers uit.

Je kunt heel wat acties opzetten. Laat de inspiratie maar komen in een brainstormsessie met de GROS-leden!

We reiken graag 2 modellen aan:

- **VOER ZELF CAMPAGNE:** De GROS maakt een eigen verkiezingsaffiche. Naar analogie van de doorsnee-verkiezingsaffiches en -foto's maakt de GROS een eigen affiche met de foto van iemand uit het Zuiden, met als partij 'het Zuiden' en de slogan 'zet Noord-Zuid op de politieke kaart'. Verspreid deze affiche in zoveel mogelijk publieke plaatsen, hang ze uit aan ramen van huizen en winkels, op infoborden en andere. Meer info en een sjabloon voor de affiche vind je op www.11.be/gemeente.
- **EISEN IN DE KIJKER: Het Noord-Zuidcharter op de markt.** Stel een aantal concrete eisen op en maak een Noord-Zuidcharter voor je gemeente met 10 centrale eisen. Druk dit charter op een groot doek af en hang dit aan het gemeentehuis of op een centrale plek. Je geeft aan de politieke partijen even de tijd om deze eisen te bespreken. Voor een bepaalde deadline verwacht je van hen een antwoord. Eens de deadline verstreken, laat je een 2de doek drukken met het scorebord erop: partij X gaat voor 10 eisen; partij Y gaat voor 6 eisen, enz.

Ongeveer één maand voor de verkiezingen

 Tip: waarom bundelen we de acties niet in 1 actieweek: **tussen 10 tot 17 september?**

Wanneer soortgelijke acties in andere gemeenten in een zelfde tijdsspanne opduiken, zal de kracht ervan des te sterker zijn. Met de GROS kan je op het moment van een gemeenteraadszitting een publieke actie voor het gemeentehuis organiseren om het charter in de spotlights te zetten. Met een symbolische actie kan je ook 1 centrale eis onder de aandacht brengen.

Bepaalde acties kunnen door 11.11.11 extra ondersteund en benadrukt worden (in de pers). Breng ons zeker op de hoogte van je actieplannen!

Andere mogelijkheden en tips :

- Organiseer een persconferentie gekoppeld aan de actie
- Organiseer een debat tussen de diverse politieke partijen en vertegenwoordigers van de Noord-Zuidbeweging
- Spreek andere verenigingen en raden aan voor een gezamenlijke actie naar de politieke partijen.
- Organiseer een filmavond over een Noord-Zuiditem en koppel er een interview met een lokale kandidaat aan
- Contacteer eventueel de GROS-sen van je buurgemeenten. Stel een gezamenlijke eisenbundel op.

Het intergemeentelijk samenwerkingsverband BOZE (samenwerking tussen de GROS-sen van Beernem, Oostkamp en Zedelgem) stelde in 2006 een gezamenlijk memorandum op, dat de concrete aanleiding vormde voor de aanstelling van een halftijdse ambtenaar in Beernem.

14 OKTOBER 2012: VERKIEZINGEN

7. Invloed op de **opmaak van de beleidsplannen**

Na de verkiezingen moet het nieuwe schepencollege overtuigd worden van de GROS-eisenbundel. GROS en bestuur gaan in dialoog en bekijken samen de beleidsprioriteiten van het nieuwe bestuur ('Waar wil de bevoegde schepen werk van maken?' Staat het bestuur achter de klimaatacties? ...). De GROS overtuigt de nieuwe coalitiepartners van de Noord-Zuidprioriteiten.

Daarom is het belangrijk om met het nieuwe bestuur een regelmatig overleg in te plannen: zowel over de inhoudelijke beleidslijnen maar ook over de samenwerking en de wederzijdse verwachtingen.

Zo moet de GROS kunnen inspelen op de opmaak van de beleidsplannen.

VANAF 1 JANUARI 2013

8. **Actieplannen en acties**

Enmaal het nieuwe bestuur gestart is, plan je een structureel overleg met het bestuur en de bevoegde schepen. Een open en constructieve dialoog is immers van groot belang. De schepen zal immers Noord-Zuid binnen het college en op de gemeenteraad moeten verdedigen. Het beleidsplan van het nieuwe bestuur mag uiteraard geen dode letter blijven, maar moet omgezet worden in realistische doelstellingen en concrete acties (best gekoppeld aan een concrete timing en een gedetailleerd budget).

Naast het beleidsplan van de gemeente waarin Noord-Zuid een volwaardige plaats krijgt, is het aangeraden om met de GROS ook een actieplan op te maken. Dit plan is het verlengstuk van de gemeentelijke beleidsplannen. Daarin tekent de GROS uit hoe zij als middenveldorganisatie vorm wil geven aan het beleid en de plannen.

 In zo'n actieplan geef je aan welke acties je wilt opzetten en hoe je deze gaat inplannen: welke adviezen wil je uitbrengen? Hoe organiseert de GROS het overleg met het bestuur? Welke sensibiliseringsacties wil de GROS opzetten? Wat gebeurt er op vlak van mondiale vorming in het komende jaar? Hoe ondersteunt de GROS haar leden (logistiek, financieel, ...)?

9. **Extra aanbod**

- Na de installatie van het schepencollege kan je de nieuwe schepen stimuleren om deel te nemen aan vormingen. Het GROS-team van 11.11.11 organiseert i.s.m. de provincies diverse vormingen rond het lokaal Noord-Zuidbeleid. Op deze vormingen staan zowel inhoudelijke informatie als uitwisseling centraal.
- Ook VVSG¹ en het Steunpunt 4de pijler² organiseren vormingen voor lokale besturen en 4de-pijlerorganisaties. Abonneer je op hun nieuwsbrieven en zo krijg je de uitnodigingen in je mailbox.
- Ten slotte bieden we ook begeleiding en vorming op maat aan. Neem contact met het team GROS-werking³ of nodig ons uit voor een kennismakingsgesprek. We bekijken samen welke ondersteuning, vorming of inspiratie we kunnen bieden bij de opmaak van je GROS-actieplan.

¹ www.vvsg.be/internationaal

² www.4depijler.be

³ gros@11.be, voor contactgegevens zie achteraan bundel.

Vijf lokale Noord-Zuiddoelen

Stappenplan op maat van de eigen gemeente!

De gemeenteraadsverkiezingen van 14 oktober 2012 zijn een ideale gelegenheid om Noord-Zuid nog explicieter op de lokale agenda te plaatsen. Maak je gemeente nog meer warm voor Noord-Zuid. **Leg 5 lokale Noord-Zuiddoelen voor aan je gemeentebestuur.**

Bespreek binnen je GROS, werkgroep of met andere Noord-Zuidactoren waar jouw gemeente anno 2012 staat met het lokaal Noord-Zuidbeleid. Wat is de huidige situatie en waar wil je naartoe met de verkiezingen? Met andere woorden: wat is het ambitieniveau?

Op basis van onderstaande doelstellingen en oplistijng van ambitieniveaus kan je voor je gemeente en het bestuur een **eigen aangepast stappenplan en eisenpakket** opmaken:

- **Lokaal Doel 1:** *De gemeente zet in op communicatie en sensibilisering*
- **Lokaal Doel 2:** *De gemeente engageert zich voor het klimaat*
- **Lokaal Doel 3:** *De gemeente kiest voor Fair Trade*
- **Lokaal Doel 4:** *De gemeente voorziet de mensen en de middelen*
- **Lokaal Doel 5:** *De gemeente zet haar schouders onder participatie en inspraak*

Natuurlijk kan de GROS 1 of meerdere lokale doelen vooropstellen en daarbij een ambitieniveau identificeren. Ook andere doelen kunnen vanzelfsprekend nog een plaats krijgen Deze bundel wil enkel inspiratie en een mogelijke aanpak meegeven.

In bijlage vind je per lokaal doel een flowchart dat kan helpen bij het bepalen van het ambitieniveau en de opmaak van het concrete eisenpakket.

Heb je een eisenpakket opgemaakt, dan kan je ons dit steeds bezorgen. Dit zal ons immers nog meer inspireren bij de begeleiding van GROS-sen.

Lokaal Doel 1: **De gemeente zet in op communicatie en sensibilisering**

Wat en waarom?

Realiseren van een correcte beeldvorming over de Noord-Zuidverhoudingen, bevorderen van een correcte houding en degelijke standpunten omtrent de kloof tussen Noord en Zuid.

Solidariteit met het Zuiden kan enkel tot stand komen indien de bevolking zich bewust is van de oorzaken van de onrechtvaardige kloof tussen Noord en Zuid, van de impact van het eigen gedrag op het Zuiden en de structurele veranderingen die nodig zijn. Communicatie en sensibilisering is de basis om te komen tot structurele veranderingen.

Daarvoor is het essentieel dat mensen toegang hebben tot correcte informatie, dat ze via laagdrempelige activiteiten betrokken raken bij de Noord-Zuidthematiek, en dat ze mee nadenken over oplossingen.

Educatie en sensibilisering is een gedeelde taak van overheid, onderwijs, ngo's en vierdepijlerinitiatieven. De lokale overheid is het niveau dat het dichtst bij de bevolking staat, en dus hét ideale niveau voor educatie en sensibilisering. Dit moet gezien worden als één van de kerntaken van een gemeente.

Zorg ervoor dat het mondiaal beleid van de gemeente en de aanwezige Noord-Zuidgroepen duidelijk zichtbaar zijn. Sterk aanwezig zijn in de gemeente verhoogt je kansen op interesse bij nieuwe mensen, scholen, verenigingen. Het versterkt de verschillende acties en de invloed op het beleid.

Gebruik de beschikbare gemeentelijke kanalen om te communiceren: de gemeentelijke website, gemeentelijk infoblad, verspreiding affiches/folders. Ook kun je persberichten via de gemeentelijke diensten en adressenlijsten verspreiden, bijvoorbeeld voor de wekelijkse persconferenties. Leer het communicatieplan van de gemeente kennen en gebruik het. Communiceer over het gemeentelijk beleid in al zijn aspecten: de visie en gemaakte keuzes, het aanbod in de gemeente, de besteding van gelden in het Zuiden en de gesteunde projecten (van inwoners van de gemeente), de initiatieven op vlak van mondiale vorming en andere activiteiten. Hou mensen ook regelmatig op de hoogte van de werking van leden/lidorganisaties en activiteiten van de Gemeentelijk Raad voor Ontwikkelingssamenwerking (GROS).

Ambitieniveaus

1. **Er is weinig tot geen (beleid rond) mondiale vorming en sensibilisering**

- Inventariseer/onderzoek wat reeds aanwezig is in de gemeente en welke noden er leven. Contacteer bijvoorbeeld de lagere en secundaire scholen om navraag te doen over hun mondiaal beleid (of ga langs bij een scholenplatform als dat bestaat in de gemeente). Neem contact op met de schepen voor onderwijs. Ga eens langs op de jeugdtraaf of bij verenigingen, stuur een vragenlijstje rond, enz.
- De gemeente kan lokale werkingen van ngo's en vierdepijlerorganisaties, hun campagnes en/of educatieve programma's ondersteunen. Ze kan het gebruik van educatieve pakketten in scholen stimuleren. Ze kan mondiale vorming en het subsidiebeleid van Kleur Bekennen (via de provincies en provinciale medewerkers) promoten.
- Er is geen Noord-Zuidambtenaar die dit kan opnemen in de gemeente?
 - o Probeer via de informatie- of communicatieambtenaar.
 - o Spreek de schepen aan!

2. **Er is een beleid, maar extra stimulansen zijn welkom (integreren van Noord-Zuid in andere beleidsdomeinen)**

Het Noord-Zuidbeleid is geen geïsoleerd beleidsdomein. Er zijn duidelijke linken met milieu, sociale en economische aspecten en participatie. Daarom is het Noord-Zuidbeleid geen exclusieve bevoegdheid van de schepen voor Ontwikkelingssamenwerking. Ook de andere schepenen horen er binnen hun beleidssectoren aandacht voor te hebben.

Als we een zo ruim mogelijk deel van de bevolking willen bereiken, is samenwerking met andere beleidssectoren noodzakelijk. Bekijk per domein of sector waar er kansen liggen tot educatie, sensibilisering, gerichte communicatie. Ook het middenveld in die sectoren en domeinen moet samengebracht en gestimuleerd worden tot samenwerking. We gaven al het voorbeeld van de samenwerking met de milieuraad inzake klimaat (zie ook verder).

Hieronder alvast enkele tips en kansen om in de gemeente te sensibiliseren en te communiceren rond Noord-Zuidverhoudingen:

- Cultuur als inrijpoort
 - o Bibliotheek – tentoonstelling, standje met info rond verschillende (nationale) campagnes en projecten in de gemeente,
 - o Kunstacademie (muziek en tekenacademie),
 - o Cultuurcentrum: programmatie van mondiale films, optredens, voorstellingen, ...
- Jeugd
 - o Jeugdendienst: systematisch opnemen van Noord-Zuidgelinkte thema's doorheen programmatie (bv grabbelpas, dag en nacht van de jeugdbeweging, ...)
 - o Jeugdverenigingen (via jeugdtraaf): spelaanbod, bepaalde campagnes in de kijker zetten, acties in het kader van noodhulp, ...
- Samenwerking met milieudienst, de milieu-adviesraad of duurzaamheidsambtenaar
 - o Zet acties op in het kader van de campagne rond Fair Trade Gemeente, organiseer en communiceer hier samen over. Stel een gediversifieerde trekkersgroep samen.
 - o De Noord-Zuidambtenaar kan laagdrempelige campagnes aangrijpen om samen met een andere dienst het gemeentepersoneel te sensibiliseren: vb dikketruuidag.

Zo creëer je een goede informatiedoorstroming en draagvlakverbreding bij de verschillende diensten. Stimuleer dit ook als GROS.

- Als GROS kan je samen met de milieuraad adviezen formuleren rond aankoopbeleid, openbare aanbestedingen, klimaatbeleid, enz.
- Extra stimulansen om andere verenigingen te bereiken
 - Uitschrijven en promoten van een subsidiereglement Noordwerking; financiële tegemoetkoming voor de organisatie van Noord-Zuidactiviteiten;
 - Idem, maar specifiek voor het gebruik van fair-tradeproducten;
 - Opzetten van een samenwerkingsverband met verschillende diensten rond een overkoepelend thema; lanceren van een gebundeld aanbod. Voorbeelden van thema's: de Millenniumdoelstellingen, diversiteit, een welbepaald land of continent in de kijker, Fair Trade Gemeente, duurzame landbouw, ... Hiermee creëer je een bepaalde uitstraling in de gemeente en bereik je een heel divers publiek.
 - Zoek toenadering tot verenigingen waar men in eerste instantie niet aan denkt. Zo kan je als GROS creatieve samenwerkingsverbanden opzetten en de gemeente stimuleren dit te doen, bvb. met verenigingen waar armen het woord nemen of zelfs met het bedrijfsleven. Soms willen ondernemers ook hun betrokkenheid met kwetsbare groepen tonen of een ecologische bezorgdheid uiten. Kijk maar naar het toenemend aantal bedrijven die fair trade in hun werking integreren.
- Gemeentelijke communicatiekanalen
 - Website – eigen pagina Noord-Zuiddienst, GROS, voorstelling leden en activiteiten, ...
 - Persberichten, persbestanden, persconferenties: maak er gebruik van!
 - Een vaste rubriek in het gemeentelijk infoblad
 - Tip: maak hiervan een vast agendapunt op de agenda van de GROS: hoe en wanneer communiceren? Hou rekening met de agenda van de gemeenteraad, de deadlines voor het gemeentelijk infokrantje, de (wekelijkse/maandelijke) persconferenties, enz. Of stel binnen de GROS een werkgroepje "communicatie" samen.

Noord-Zuid in je gemeente:

Laat je inspireren door 26 lokale Noord-Zuidinitiatieven.

Deze praktijkbundel bevat 26 modellen van lokale Noord-Zuidinitiatieven: van filmreeksen tot wereldfeesten, tentoonstellingen, activiteitenreeksen en mondiaal theater... 26 modellen die gemeenten en hun middenveld op het getouw zetten om het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking in de eigen gemeente te verbreden en te versterken. Dit allemaal ter inspiratie van gemeenten, GROS-sen, lokale NZ-werkingen, ... Stuur ons gerust een e-mail of bel ons voor een gratis exemplaar.⁴

⁴ gros@11.be, voor contactgegevens zie achteraan bundel.

3. Een stedenband aangaan met een stad of gemeente in het Zuiden.

Eens je als gemeente of stad de bovenstaande niveaus hebt behaald en je beschikt over voldoende capaciteiten, kan je overwegen een stapje verder te gaan.

Een stedenband veronderstelt de aanwezigheid van diverse actoren en een goede coherentie binnen de gemeentelijke diensten.

Een stedenband is een rechtstreekse samenwerking tussen een Vlaamse gemeente en een lokaal bestuur in het Zuiden. Centraal staan de wederzijdse opbouw van bestuurlijke capaciteit en de versterking van plaatselijke democratiseringsprocessen. Vlaamse lokale besturen werken met hun Zuiderse partner rond beleidsdomeinen als jeugd, lokale economie, milieu, onderwijs en participatie.

Een stedenband kan een middel zijn om bij te dragen tot het grote verhaal van rechtvaardige wereldverhoudingen. Het is geen doel op zich maar een model dat toelaat om zowel gemeente(-besturen) als inwoners en lokale verenigingen hun specifieke rol inzake ontwikkelingssamenwerking te laten spelen.

Een partnerschap met een gemeente in het Zuiden maakt het sensibiliseringswerk erg concreet. De stedenband biedt perspectieven om het Zuiden meer tastbaar te maken voor de eigen bevolking.

Tot nu toe konden gemeentebesturen aankloppen bij de Vlaamse overheid voor ondersteuning (inhoudelijk en financieel) om een convenant met of zonder directe samenwerking (stedenband) aan te gaan. Door het nieuwe kaderdecreet en de (in de maak zijnde) uitvoeringsbesluiten zal die ondersteuning naar de toekomst toe er anders uitzien. Meer info verder.

Lokaal Doel 2: **De gemeente engageert zich voor het klimaat**

Wat en waarom?

Het is wellicht niet vanzelfsprekend om ook vanuit de lokale Noord-Zuidwerking aandacht te hebben voor het klimaat: "Is dat niet de opdracht van de milieuraad en de milieudienst?". De klimaatverandering strekt echter veel verder dan het beheer van de leefomgeving in de gemeente zelf. Nu al zijn miljoenen mensen in het Zuiden getroffen door de gevolgen van de klimaatverandering: overstromingen, droogte, mislukte oogsten, stijgende voedselprijzen... We mogen het Zuiden de rekening niet laten betalen van wat wij met het klimaat uitspoken. Dit begint ook in onze eigen gemeente. Want het beste gebaar dat we op dit vlak voor het Zuiden kunnen stellen, is onze eigen CO₂-uitstoot beperken en kiezen voor duurzaamheid.

Ambitieniveaus

Het Noord-Zuidbeleid van de gemeente kan op diverse manieren de aandacht voor het klimaat stimuleren. We zetten enkele mogelijkheden op een rijtje, van een minimaal tot een erg sterk engagement.

1. **Sensibiliseren:** De meeste acties en campagnes om het publiek klimaat- en milieubewuster te maken, hebben weinig oog voor de 'Zuid-dimensie' van de klimaatverandering. Klimaatbewuster gaan leven doe je nochtans niet alleen voor jezelf of voor je portemonnee. Je doet het ook voor het Zuiden! Vanuit die visie is het evident dat het Noord-Zuidbeleid klimaatbewuste initiatieven in de gemeente mee ondersteunt en uitdraagt.
2. **Uitwisseling tussen milieu, landbouw en Noord-Zuidwerking:** De milieuraad, de landbouwrade en de GROS zijn meestal enkel actief binnen hun eigen beleidskader en rond problemen die zich in de eigen gemeente situeren. Zorg voor meer uitwisseling en sla de handen in elkaar om rond overlappende thema's (milieu, klimaat, landbouw, voeding, ...) samen naar buiten te komen. Daarbij kan je als GROS ook campagnes zoals klimaatwijken⁵ en energiejagers⁶ promoten of zelfs in gang zetten. Dit zijn beiden campagnes van de Bond Beter Leefmilieu. Een gezamenlijke actie met de milieuverenigingen kan de gemeente extra stimuleren om dit te ondersteunen. Een ander mooi voorbeeld is de dikke truiendag⁷ (campagne binnen MOS – Milieuzorg Op School) dat de gemeente samen met de milieuraad en GROS in de scholen en daarbuiten kan promoten.
3. **Activiteiten ecologisch duurzaam organiseren:** Organiseer alle activiteiten in het kader van de Noord-Zuidwerking met een maximale aandacht voor duurzaamheid. Stimuleer ook de lidorganisaties van de GROS en de milieuraad om dat te doen. Stel een handleiding⁸ ter beschikking van verenigingen voor het duurzaam organiseren van activiteiten.

⁵ <http://www.bondbeterleefmilieu.be/klimaatwijken/>

⁶ www.energiejacht.be

⁷ www.dikke-truiendag.lne.be

⁸ Brochure voor duurzaam organiseren van evenementen: www.poddo.be/NL/eu_vezitterschap/instrumenten/handleiding

4. **Aandacht voor het klimaat als criterium bij het ondersteunen van projecten:** Houden de projecten in het Zuiden die de gemeente ondersteunt rekening met de impact op klimaat en het milieu? Neem dit op als vast criterium bij het beoordelen van projecten. En geef het thema ook een vaste plaats binnen de werking rond de stedenband.
5. **Aankoopbeleid:** Eerlijke handel vooropstellen in het aankoopbeleid betekent ook rekening houden met de ecologische duurzaamheid en de klimaatimpact van producten. Dat betekent:
- bij voorkeur kiezen voor **duurzame en, indien mogelijk, lokale producten**,
 - rekening houden met de **milieu-impact bij aankoop van producten** die toch uit het Zuiden worden ingevoerd, zoals hout, textiel, voeding, ...
 - niet meestappen in het verhaal van **biobrandstoffen**. Biobrandstoffen bieden slechts een schijnoplossing voor het klimaatprobleem en leggen teveel druk op de landbouw- en voedselproductie in het Zuiden,
 - kiezen voor een **ethisch beleggingsbeleid**⁹, met investeringen in hernieuwbare energie in plaats van in projecten die de fossiele brandstofeconomie versterken.
6. **Een bewust reisbeleid:** Vliegen is enorm belastend voor het klimaat. Denk daarom na over een reisbeleid dat het aantal vliegkilometers zoveel mogelijk beperkt. En toets internationale uitwisselingen, projectbezoeken en reizen in het kader van de stedenband hieraan af.
7. **Kiezen voor een coherent en consequent intern beleid:** Sympathieke aandacht hebben voor het klimaatprobleem moet gepaard gaan met het bevragen van het eigen beleid, met het geven van het goede voorbeeld. Welke keuzes maakt de gemeente in haar energiebeleid? Welke rol speelt de gemeente in diverse intercommunales voor energie? De Noord-Zuid-werking kan een belangrijke rol spelen door de horizon op de klimaatproblematiek te verbreden naar een wereldwijd perspectief en andere beleidsdomeinen hierop aan te spreken.
8. **Het enige echte engagement dat een gemeente op klimaatvlak kan aangaan, is een engagement om haar CO₂-uitstoot aanzienlijk terug te dringen en om klimaatneutraliteit na te streven.** Dat wordt ook zo vooropgesteld in de 'Convenant of Mayors', een initiatief van de Europese Commissie.¹⁰ Kiezen voor dit convenant veronderstelt dat de gemeente een referentiemeting houdt en een plan maakt om de CO₂-uitstoot met meer dan 20% terug te dringen.

De gemeente kan tevens in zee gaan met Fedesco, het overheidsbedrijf dat instaat voor energiebesparende maatregelen in overheidsgebouwen. Na tussenkomst van Fedesco¹¹ gaat de energiefactor voor de gebouwen en installaties van de gemeente gemiddeld met een kwart omlaag.

Een dergelijk omvattend klimaatplan is natuurlijk domeinoverschrijdend. Het Noord-Zuidbeleid heeft zeker ook de opdracht om zo'n klimaatplan mee uit te bouwen, te ondersteunen en uit te dragen naar de bevolking.

Een ideale actie op korte termijn voor nieuwe gemeentebesturen zijn de lokale openhuizendagen van de Bond Beter Leefmilieu¹² in oktober 2012 en 2013. Dit initiatief loopt in nauwe samenwerking met de gemeenten. De actie probeert zoveel mogelijk mensen te overtuigen om bijvoorbeeld enkel glas te vervangen door super-isolerend glas, een condensatieketel te installeren of hun dak te isoleren.

⁹ Meer info over ethisch en duurzaam beleggen: www.netwerkvlaanderen.be en www.triodos.be

¹⁰ Meer info over de 'covenant of mayors': <http://www.burgemeestersconvenant.eu/Het-Burgemeestersconvenant.html>

¹¹ Meer info over Fedesco: www.fedesco.be/nl/index.html

¹² Meer info over de BBL: www.bondbeterleefmilieu.be

Lokaal Doel 3: **De gemeente kiest voor fair trade**

Wat en waarom?

**Fair Trade Gemeente, een concrete tool om rond duurzaamheid te werken
Twee op drie Vlaamse gemeenten nemen deel aan Fair Trade Gemeente¹³**

De Fair Trade Gemeente is een sensibilisatiecampagne van 11.11.11, Max Havelaar, Oxfam-Wereldwinkels en Vredeseilanden. Meer dan 200 Vlaamse gemeenten zijn actief in de campagne. Fair Trade Gemeente wil op een concrete manier bijdragen aan een waardig bestaan voor de kleine boer in het Zuiden en de duurzame producent in het Noorden. Aan de hand van 6 criteria spelen we in op de vraag naar en het aanbod van eerlijke en lokale, duurzame producten.

Na het doorlopen van deze criteria, kan de gemeente de begeerde titel behalen:

1. het lokaal bestuur tekent een resolutie over fair trade en trekt zelf ook de eerlijke kaart,
2. de lokale horeca en winkels kiezen voor fair trade,
3. evenals organisaties, bedrijven en scholen,
4. er wordt duidelijk over de campagne en haar acties gecommuniceerd,
5. er wordt een trekkersgroep opgericht om de campagne lokaal te trekken,
6. en tot slot wordt er ook een initiatief rond lokale duurzame voeding op poten gezet.

Ambitieniveaus

1. De campagne loopt nog niet in jouw gemeente

Je start de campagne Fair Trade Gemeente op:

- Neem contact op met alle aanwezige NZ-actoren en andere geïnteresseerden (GROS-leden, leerkrachten uit lagere of secundaire scholen, winkelverantwoordelijken, mensen van 4de-pijlerprojecten, bedrijven, enz.).

Tracht een zo divers mogelijke groep mensen te bereiken. Plaats een oproep in de gemeentelijke infokrant: we zoeken mensen die betrokken zijn bij een duurzaam project of Noord-Zuidwerking en/of interesse hebben. Persoonlijk aanspreken is vaak doeltreffend.

- Organiseer een samenkomst met geïnteresseerden. Steun vanuit de gemeente is hierbij belangrijk. Bekijk of er een samenwerking mogelijk is met de milieuraad of de duurzaamheidsambtenaar. Vaak zijn er overlappingen en kunnen er gezamenlijke initiatieven genomen worden.

¹³ Alles over de campagne FairTradeGemeenten : www.fairtradegemeenten.be

- Breng alle verwachtingen en doelstellingen in kaart en verdeel de taken. Gaan jullie voor één hoofdtrekker, of worden verantwoordelijkheden verdeeld?
- Bekijk de mogelijkheden in jouw gemeente betreffende de verschillende criteria. Bijv. criterium 1: Hoe zit het met de koffie in jouw gemeente? Is dit fair-tradekoffie? Zo nee, kan de huidige leverancier fair-tradekoffie leveren? Wanneer loopt het huidige contract af? Wie zijn andere interessante leveranciers in de omgeving die deze koffie kunnen leveren? Hoe kan het gemeentepersoneel hier (al dan niet ludiek) over ingelicht worden? Hoe kan de communicatie rond fair trade in de gemeente opgebouwd worden?
- Streef naar een herhaling van een overlegmoment met alle actoren, zodat de campagne langzaam aan structureel ingebed wordt.

2. **De campagne loopt reeds in jouw gemeente; de titel is nog niet behaald.**

De campagne groeit uit tot een volwaardig, structureel initiatief dat streeft naar de invulling van de zes criteria:

- De trekkersgroep gaat samen op zoek naar een goede invulling van de zes criteria die past bij de situatie van de gemeente. Nieuwe leden worden desgewenst gezocht en verwelkomd.
- Bouw een goede samenwerking met de regiobegeleider van Fair Trade Gemeente op, vul de website aan en maak gebruik van de campagnedocumenten en –materialen. Hou hierbij de initiële doelstellingen van de campagne in het oog.
- Vergader op regelmatige basis over de vorderingen van de campagne, nieuwe actielijnen, evaluaties van voorbije acties, enz. De nodige acties worden georganiseerd.
- Voorzie consequent een terugkoppeling van de werkgroep naar de GROS toe. De lidorganisaties worden zoveel mogelijk gestimuleerd om fair-tradeproducten te gebruiken.
- Probeer in te spelen op structurele jaarmomenten, zoals de Internationale Dag van de Fair Trade, de Week van de Fair Trade, nationale trekkersdagen e.a.
- Evalueer tijdig, zodat je naar het correct behalen van de titel kan toewerken.

3. **De campagne loopt reeds in jouw gemeente; de titel is al een tijdje behaald**

De campagne groeit en bereikt steeds meer mensen die telkens opnieuw een keuze maken voor Fair Trade en lokale, duurzame voeding.

Er is een duidelijke impact voelbaar; het aantal verkrijgbare Fairtradeproducten stijgt, de lokale boer ondervindt steun, het onderwerp verschijnt vaker in de lokale media, inwoners voelen zich beter geïnformeerd enz.

- Kijk ook eens verder dan de 6 criteria, en sluit aan bij gelijkaardige (duurzame) initiatieven die in jouw gemeente georganiseerd worden;
- Werk een duidelijke werkingsprocedure uit: de trekkersgroepleden kennen hun rol en verantwoordelijkheden.
- Communiceer nog regelmatig over de campagne en de verwezenlijkingen.
- Heb je hier nog aan gedacht? Een fair-tradeverwelkomingspakket voor de nieuwe inwoners, aandacht voor de Schone Kleren Campagne die zich toespit op de aankoop van werkkledij voor gemeentepersoneel¹⁴, fair-tradepaaseieren voor de kinderen in het park, een biologische en lokale fruitmand op kantoor, bedrijven stimuleren om deel te nemen aan Fairtrade@Work, het lokale festival een duurzame touch geven, enzovoort.

¹⁴Meer info over de Schone Kleren Campagne op www.schonekleren.be/Actie/gemeente/htm

Lokaal Doel 4: **De gemeente voorziet de mensen en de middelen**

Wat en waarom?

Een degelijk lokaal Noord-Zuidbeleid veronderstelt de nodige middelen om het uit te voeren.

De gemeente voorziet dus een **apart en voldoende hoog budget**.

Tegelijk is het belangrijk om dit budget op een **kwalitatieve manier** te besteden en een **groei-pad** uit te stippelen.

Ook de aanstelling van een **ambtenaar** is voor de concrete uitvoering van het beleid nodig.

Verklaring van enkele begrippen

- Kwalitatief of beleidsmatig werken; doelstellingen formuleren (lange en korte termijn) en gerichte keuzes maken. Liefst via een beleidsnota¹⁵ met duidelijke doelstellingen en een concrete timing.

Naast het ondersteunen van projecten in het Zuiden is er voor een lokaal bestuur een belangrijke taak van sensibilisering weggelegd: de “Noordwerking” (zie ook Lokaal Doel 1).

- Reglementen en verdeelsleutel: In de besteding van de gemeentelijke budgetten zoekt men naar een **evenwichtige verdeling**¹⁶ tussen Noord- en Zuidwerking. Visie en afspraken hierrond kunnen vastgelegd worden in subsidiereglementen, die een GROS beoordeelt. Die beleidsvisie wordt gevoed vanuit de **lokale realiteit en met participatie en inspraak** van het maatschappelijk middenveld. Zo kan men gefundeerd beslissingen nemen over de besteding van de beschikbare middelen. Een **verdeelsleutel** legt procentueel de bedragen per post vast. Dat voorkomt nodeloze en terugkerende discussies.

We streven dus naar een evenwichtige verdeling tussen volgende luiken:

- Noordwerking
 - Educatie en sensibilisering,
 - Werkingsmiddelen Noord-Zuidorganisaties, werking GROS.
- Zuidwerking
 - Steun aan structurele hulp en de programma's van ngo's,
 - Steun aan de vierdepijlerprojecten (particuliere initiatieven of kleinschalige projecten opgezet door individuen uit de gemeente),
 - Steun aan mensen die korte engagementen aangaan in het Zuiden (stages van studenten, jeugdwerkers, enz.).

¹⁵ Zie ook aparte kadertekst: het belang van de beleidsnota

¹⁶ Zie ook brochure “**Gemeenten ondersteunen vierdepijlerinitiatieven**” omtrent het globaal gemeentelijk subsidiebeleid. Op te vragen via het Vierpijlersteunpunt of VVSG, zie achteraan voor contactgegevens.

- Budget en visie rond noodhulp.
- 11.11.11 als gemeenschappelijke campagne van de Noord-Zuidbeweging (of een nominatieve bijdrage aan 11.11.11 als koepelorganisatie).
- Groeipad: betekenisvolle (kwalitatieve en kwantitatieve) vooruitgang boeken in het budget, richting 0,7% van de gewone begroting als symbolisch streefcijfer (substantiële groei).
Waarom 0,7%? Al in 1970 besloten de landen van de VN dat geïndustrialiseerde landen 0,7% van hun Bruto Nationaal Inkomen (BNI) zouden moeten besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Een stad of gemeente kan er samen met andere overheden voor zorgen dat België de norm haalt, en geeft hiermee ook een duidelijk signaal aan de federale overheid.
- Ambtenaar: minimaal een halftijds equivalent, voor gemeenten van meer dan 10.000 inwoners streven we naar minimaal een voltijdse betrekking. In het takenpakket wordt o.a. opgenomen: beleidsvoorbereidend werk, beleidsuitvoering, ondersteuning middenveld en GROS, ...

Ngo's – 4de pijler

Een evenwicht vinden in de verdeling van gelden tussen ngo-werkingen en 4de-pijlerinitiatieven kan op lokaal vlak soms leiden tot een spanningsveld. We blijven echter benadrukken dat ngo's en 4de pijlers geen concurrenten zijn. Ze vertellen twee kanten van hetzelfde verhaal en kunnen dus versterkend werken.

Eenzijds zijn er de ngo's die meer gericht zijn op politiek en structureel werk. Zij streven met hun programma's en langetermijnvisie beleidsverandering na. Anderzijds zijn er de vele kleinschalige projecten van de 4de-pijlerbeweging die zich richten op concrete noden van lokale gemeenschappen.

De persoonlijke band die 4de-pijlerinitiatieven met projecten in het zuiden opbouwen, hun focus op snelle, concrete resultaten en de inbedding in het sociale weefsel van de gemeente scheppen veel mogelijkheden om het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking te versterken. Terzelfdertijd biedt dit kansen om de brug te slaan naar het structurele verhaal van de ngo's. Met hun campagnematige aanpak bereiken de ngo's (en de lokale groepen vrijwilligers) een ruim publiek op verschillende niveaus. Dit kan ook in de gemeente erg mobiliserend werken. Ook deze aanpak kan dus heel wat voordelen bieden op vlak van sensibilisering en het versterken van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking in de gemeente.

Zowel ngo's als 4de pijlers kunnen veel van elkaar opsteken. Een constructieve opstelling en open communicatie tussen beide groepen zal een meerwaarde betekenen voor het gemeentelijk beleid. Samen aan hetzelfde 'zeel' trekken, al dan niet als GROS of informeel samenwerkingsverband, geeft bovendien een sterk signaal aan de gemeente om voldoende middelen te voorzien voor beide manieren van ontwikkelingssamenwerking.

Beide werkingen hebben hun waarde en moeten op de nodige ondersteuning kunnen rekenen van de gemeente.

Ambitieniveaus

1. **Er zijn geen middelen voorzien voor ontwikkelingssamenwerking (geen budget en geen ambtelijke ondersteuning)**

- Voorstellen van concrete Noord- en Zuidprojecten of ad-hocinitiatieven door individuen, ad-hocsamenwerkingen, scholen, jeugdbewegingen, ...aan het gemeentebestuur. Vragen om logistieke en/of financiële ondersteuning. Dit kan op termijn uitgroeien tot een meer structurele ondersteuning.
- Werken aan een draagvlak binnen het gemeentebestuur voor een ambtelijke ondersteuning en een verhoging van het budget. Druk zetten met GROS/middenveld – bv: ophijsten wat een ambtenaar zoal aan ondersteuning kan leveren.
- Bekijk de Noord-Zuidkaart¹⁷ of vraag voorbeelden op vanuit andere gemeenten: welke budgetten hebben de buurgemeenten en waaraan besteden zij die?
- Maak een lijst op met de noden van de lidorganisaties van de GROS, maar bekijk het vooral toekomstgericht: stel een aantal doelstellingen op of een concreet actieplan met gerichte acties en timing; wat zou je kunnen bereiken in je gemeente mits meer ondersteuning (financieel – ambtelijk)?
- Nodig de GROS-voorzitter van een naburige gemeente uit voor een gesprek, om wat nieuwe ideeën op te doen, mogelijkheden te bekijken.
- Stel een petitie op, formuleer eisen en neem deze op in de eisenbundel voor de verschillende politieke partijen, organiseer een debatavond, vergelijk met andere beleidsdomeinen en ambtelijke ondersteuning, ...

2. **Er zijn middelen voorzien voor ontwikkelingssamenwerking, maar er is een gebrek aan ondersteuning, aan visie over de besteding of aan creativiteit.**

- Er is geen reglement? Richt een werkgroepje op dat evenwichtig is samengesteld en ga in dialoog/discussie. Trek een aantal avonden uit om te komen tot een duidelijke visie, prioriteiten, een verdeelsleutel, een reglement en aanvraagformulieren.
- Ga eens gluren bij de burens; vraag een aantal voorbeelden op van goede subsidiereglementen bij buurgemeenten of bij het team GROS-werking van 11.11.11.
- Is er minimaal een halftijdse Noord-Zuidambtenaar? Nee? Haal een aantal tips uit het bovenstaande deeltje.
- Is er een kwalitatief groeipad uitgestippeld? Zoniet, maak een ophijsting van wat reeds gebeurt en aan wat welke middelen besteed worden. Vraag een verhoging van het budget aan, gebaseerd op de vragen, noden, mogelijke uitbreiding van acties en activiteiten, enz.

¹⁷ www.noordzuidkaart.be

3. Er is een duidelijke visie en een groeipad uitgestippeld in de gemeente, maar we willen nog een stapje verder gaan. De tijd is rijp voor verbreding en verdieping.

- Zorg voor een geïntegreerde werking. De Noord-Zuidthematiek staat niet op zich, maar is een zaak van alle domeinen. Dit kun je op verschillende manieren integreren in onderwijs, jeugd, cultuur, milieu, ...
- Spreek als ambtenaar je collega-ambtenaren aan, organiseer een gezamenlijk (sensibiliserings)project. Ga als GROS-voorzitter langs bij andere gemeentelijke adviesraden en bekijk de samenwerkingsmogelijkheden.
- Probeer nieuwe doelgroepen te bereiken. Spreek nieuwe verenigingen aan, breek uit, werk samen met een andere sector: milieu, kunst, sport,... Bewandel nieuwe paden!

Hoe wegen op de gemeentebegroting?

Elk jaar wordt er in november of december een gemeentelijke begroting voor het komende jaar ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeenteraad. Dit document bevat per beleidsdomein de te verwachte inkomsten en uitgaven. De opmaak van de gemeentebegroting vraagt een enorme voorbereiding. Dus wil je als GROS een extra budget voor Noord-Zuid, bespreek dit dan tijdig met de schepen en administratieve diensten. Bezorg hen voldoende argumenten zodat de schepen deze kan verdedigen tijdens de begrotingsonderhandelingen op het schepencollege. Voor uitzonderlijke initiatieven/gebeurtenissen kan er ook tijdens het lopende jaar een begrotingswijziging aangevraagd worden. In november kan je als GROS advies geven over de voorgestelde begrotingsposten wat de Noord-Zuidthema's betreft. Een goedgekeurde begroting wordt in het gemeentehuis bewaard en kan door iedereen geraadpleegd worden.

Lokaal Doel 5: **De gemeente zet haar schouders onder participatie en inspraak**

Wat en waarom?

Bestuur en middenveld: de ideale tandem voor een gedragen lokaal Noord-Zuidbeleid

Een gemeente heeft de taak te investeren in een breed draagvlak en in participatie. Daarom is het cruciaal dat het bestuur zijn bevolking, de verschillende doelgroepen en het maatschappelijk middenveld bij het beleid betrekt.

Overleg tussen burger en bestuur bevordert de kwaliteit van het beleid en creëert een maatschappelijk draagvlak voor het beleid. Een lokaal Noord-Zuidbeleid kan slechts duurzaam zijn als dit beleid ook gedragen en mee bepaald wordt door de inwoners van de gemeente. **Een kwalitatief lokaal Noord-Zuidbeleid krijgt vorm door het samenspel tussen bestuur en middenveld.**

Ambitieniveaus

1. Er is geen GROS of het middenveld werd nog niet samengebracht in de gemeente:

Verzamel info over alle aanwezige Noord-Zuidactoren en geïnteresseerden in de gemeente en breng hen rond de tafel:

- Maak samen met het bestuur een inventaris op van deze actoren.
Baseer je op de adressen van projecten die ooit eens een subsidie aanvroegen. Plaats een oproep in de gemeentelijke infokrant, vraag dat mensen die betrokken zijn bij of interesse hebben voor een project of Noord-Zuidwerking zich kenbaar maken.
- Organiseer een samenkomst met de gedetecteerde Noord-Zuidactoren en geïnteresseerden.
- Breng alle verwachtingen en doelstellingen in kaart en leg een planning voor aan je bestuur.
- Vraag ondersteuning voor een samenkomst dat tot een Noord-Zuidforum kan uitgroeien (logistiek bij de gemeente, inhoudelijk bij het team GROS-werking van 11.11.11).
- Streef naar een herhaling van een overlegmoment met alle actoren.

Het belang van de beleidsnota¹⁸

Wil een gemeentelijk Noord-Zuidbeleid echt impact hebben, dan moet het meer zijn dan een subsidiereglement. De gemeente legt in haar beleidsnota duidelijke principes en beleidskeuzes op lange termijn vast. Deze vertrekken vanuit een coherente visie op de Noord-Zuidproblematiek.

Werken met een beleidsnota heeft **belangrijke voordelen**:

- Als **werkinstrument**: het biedt een leidraad voor concreet te nemen stappen.
- Duidelijk maken van een **visie** zodat de publieke opinie weet waar de gemeente achter staat.
- **Continuïteit**: het inschrijven van een visie en concrete beleidsstappen maakt het moeilijk om daarvan af te wijken.
- Creëren van een **samenhangend beleid**: afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen, bevorderen van integratie in andere beleidsdomeinen (zoals milieu, jeugd).
- Bevorderen van de **coherentie** van de verschillende aspecten binnen de Noord-Zuidwerking (zoals educatie, aankoopbeleid, projectsubsidies).
- maakt **evaluatie** achteraf mogelijk.

Inhoud van de beleidsnota

- Uitgangspunten: verwijzing naar de visie op internationale samenwerking met ondermeer de benadering van mensenrechten (in bredere zin), visie op schuldkwijtschelding, verband milieu en ontwikkeling, rol educatie en sensibilisering, rol van een lokale overheid.
- Huidige situatie / evaluatie van vorige legislatuur / stand van zaken: wat is tot op heden gerealiseerd?
- Doelstellingen en voorstellen nieuwe legislatuur: op vlak van sensibilisering, educatie, ondersteuning van organisaties, verenigingen en projecten, duurzame ontwikkeling en Lokale Agenda 21, de 0,7% en de gemeentelijke begroting, migratie en asielbeleid.
- Instrumenten om deze doelstellingen te bereiken: schepen, administratieve ondersteuning, overleg en inspraak middenveld, budgetlijn.

¹⁸Zie ook: fiches voor een goed gemeentelijk Noord-Zuidbeleid op www.11.be/gemeente.
(fiche rond beleidsnota)

2. Het Noord-Zuidforum of GROS bevindt zich in een beginfase – is net opgestart:

Het forum of GROS groeit verder uit tot een volwaardige partner van het bestuur:

- De GROS maakt statuten op waarin de doelstellingen, samenstelling, adviesprocedure, vergadermodaliteiten worden vastgelegd. De statuten worden goedgekeurd door de gemeenteraad.
- Er is een duidelijke adviesprocedure uitgewerkt: advies kan op vraag en ook spontaan gegeven worden. Het bestuur geeft feedback over het behandelde advies.
- De GROS werkt aan een eigen handvest of visietekst.
- Een GROS legt doelstellingen vast om de drie pijlers uit te bouwen: advies, ondersteuning en sensibilisering. Dit werkt men uit in een actieplan of jaarplanning voor de GROS.
- De gemeente verleent ondersteuning voor de GROS-werking en activiteiten: financieel, logistiek en ambtelijk.
- De werking wordt gestructureerd door werkgroepen, een jaarplanning en/of een actieplan.

3. De GROS kent reeds een goed werking maar wil een volwaardige Noord-Zuid-partner van het bestuur worden:

De GROS en het bestuur staan samen in voor het lokaal Noord-Zuidbeleid:

- De gemeente erkent de autonomie van de raad: de GROS kan op eigen initiatief advies verstrekken.
- De GROS wordt ook door de inwoners gezien als hét forum voor ontwikkelingssamenwerking.
- Alle partners onderschrijven de sterke visie waarbij Noordwerking en sensibilisering centraal staan.
- Er is een sterke samenwerking tussen de GROS-leden en men organiseert gezamenlijke sensibiliseringsacties.
- De trekkersgroep Fair Trade Gemeente is rechtstreeks betrokken bij de GROS.
- Er is samenwerking met andere raden zoals met de jeugdraad, de minaraad, ...

4. De GROS staat sterk maar wil uitbreken en een stevig geïntegreerd Noord-Zuidbeleid realiseren

De GROS zet Noord-Zuid op de agenda van andere beleidsdomeinen:

- De GROS heeft het aankoopbeleid van de gemeente gewijzigd: de gemeente kiest voor fair trade, Schone Kleren en ethisch beleggen.
- De GROS is gekend als Noord-Zuidraad bij andere raden en in andere beleidsdomeinen.
- Noord-Zuid wordt opgenomen door andere raden, verenigingen en initiatieven. Er is een goede samenwerking met de GROS.
- Noord-Zuid staat frequent op de bestuurlijke en politieke agenda.

De nieuwe beheers- en beleidscyclus

Het **planlastendecreet** van 8 april 2011 schaft het convenantendecreet af. Werken met gedetailleerde overeenkomsten voor drie jaar, zoals voorzien was in het convenantendecreet, strookt niet met de werkwijze uit het nieuwe decreet. Zo is het op langere termijn wenselijk dat men streeft naar administratieve vereenvoudiging en afstemming van aanvraagprocedures tussen de Vlaamse convenanten en het federale programma voor gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking.

Hoewel de uitvoeringsbesluiten van het nieuwe decreet gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking nog niet klaar zijn, wijst alles erop dat elk lokaal bestuur haar beleidsplan zal moeten omzetten in strategische en operationele doelstellingen met de daaraan verbonden resultaten. Lokale besturen zullen internationale samenwerking in hun eigen beleidsprioriteiten moeten verwerken. Deze zullen moeten aansluiten bij de Vlaamse beleidsprioriteiten om aanspraak te kunnen maken op Vlaamse middelen.

Tegen 2014 zullen alle lokale besturen volgens deze logica moeten werken.

Op het moment van opmaak van deze beleidsvoorstellen kunnen we dus nog niet veel zeggen over de concrete invulling van deze nieuwe werkwijze. We kunnen er op de vormingsmomenten in januari/februari zeker meer over vertellen.

Voorstellen van burgers

Wist je dat het gemeentedecreet voorziet in een aantal inspraak- en participatiemogelijkheden, die ook interessant en van toepassing zijn voor adviesraden?

Zo kunnen burgers via handtekeningen een punt op de agenda van de gemeenteraad plaatsen en dat punt zelf tijdens de zitting toelichten. Deze methode heet “voorstellen van burgers”. Ter info: een van de eerste voorstellen van burgers betrof een jeugdtraject die vragen had bij de samenwerking tussen adviesraad en schepencollege.

Meer info en een duidelijk uitgewerkt stappenplan vind je via de organisatie “de Wakkere Burger”.¹⁹

¹⁹ Meer info: www.dewakkereburger.be. Kijk zeker ook op www.adviesraden.be voor het uitgewerkt stappenplan.

Een doeltreffend lokaal Noord-Zuidbeleid, enkele principes

Ontwikkeling is een recht voor iedereen en internationale solidariteit is dan ook een morele plicht voor elk beleidsniveau. Elk bestuur heeft een rol te spelen en moet dit ook vertalen in een degelijk beleid. Vanzelfsprekend verschilt die rol naargelang het bestuursniveau en moet er gezocht worden naar de best mogelijk complementariteit en meerwaarde. Voor gemeenten zit die meerwaarde enerzijds in de nabijheid bij vrijwilligersgroepen die zich inzetten voor het zuiden en anderzijds in de specifieke expertise om een gemeente, overal ter wereld een belangrijke factor in ontwikkelingsbeleid, te besturen. Maar wat betekent dit concreet? Wanneer mogen we tevreden zijn met de manier waarop gemeenten hun internationale solidariteit tonen? In deze bijlage proberen we aan de hand van enkele breed aanvaarde principes voor meer doeltreffende ontwikkelings samenwerking een antwoord te geven op die vraag.

1. Eigenaarschap:

Hiermee bedoelen we dat de bevolkingen in het zuiden zelf hun ontwikkeling in handen moeten kunnen houden. Dat betekent dat de partner waarmee je samenwerkt, op een democratische manier, zelf de richting en de prioriteiten moet kunnen bepalen. De rol van de donor verschuift naar ondersteuning en capaciteitsversterking. Ook bij de uitvoering is het belangrijk om voldoende verantwoordelijkheid aan de partners te laten, zodat de realisaties iets van henzelf zijn, waar ze volledig achter staan en waar ze later op verder kunnen bouwen. Het is belangrijk dit eigenaarschap steeds voor ogen te houden bij bv. een stedenband of in het beoordelen van projecten die gesubsidieerd worden.

Een ondersteunend beleid, bv. in de vorm van subsidies, mag niet leiden tot het opleggen van landen of thema's waarrond lokale verenigingen moeten werken in ruil voor steun van de gemeente. Lokale verenigingen of werkgroepen die zich inzetten voor het zuiden moeten zelf, autonoom, kunnen bepalen wat hun prioriteiten zijn en hoe ze zich organiseren.

2. Afstemming:

Samenwerkingsprogramma's of projecten moeten zo goed mogelijk aansluiten bij en zich inschrijven in de beleidsplannen van de partner. Te behalen doelstellingen worden, samen met de partner en met participatie van alle belanghebbenden, geformuleerd. In de gemeente is er heel wat

dynamiek bij de vrijwilligersgroepen van Noord-Zuidverenigingen. Die hebben vaak plannen voor sensibiliserende activiteiten. De gemeente kan haar ondersteuning voor educatie en bewustmaking het productierst inzetten door bij die dynamiek aan te sluiten en ze te versterken.

3. Wederzijdse verantwoording:

Beide partners hebben een verantwoordelijkheid in de samenwerking. Enerzijds de partner(gemeente), die zich garant stelt dat de steun op de juiste manier gebruikt, maar ook de donor(gemeente), die zijn beloftes na moet komen en de middelen tijdig beschikbaar moet stellen. Beide moeten ook verantwoording afleggen over wat ze doen tegenover de lokale bevolking, de doelgroep.

Voor subsidies die gegeven worden aan verenigingen in de eigen gemeente geldt: duidelijke en transparante criteria met voldoende middelen zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het correct gebruiken en afrekenen is de verantwoordelijkheid van de vereniging die het geld krijgt.

4. Resultaatgericht beheer:

Dit principe spreekt voor zich: Resultaten en doelstellingen duidelijk omschrijven maar ook de stappen die men moet zetten om die te realiseren. Dit kan bv. in de beleidsnota. Maar ook de systematische opvolging van de vorderingen, evaluatie en eventueel bijsturen, zijn belangrijke elementen.

5. Beleidscoherentie voor ontwikkeling:

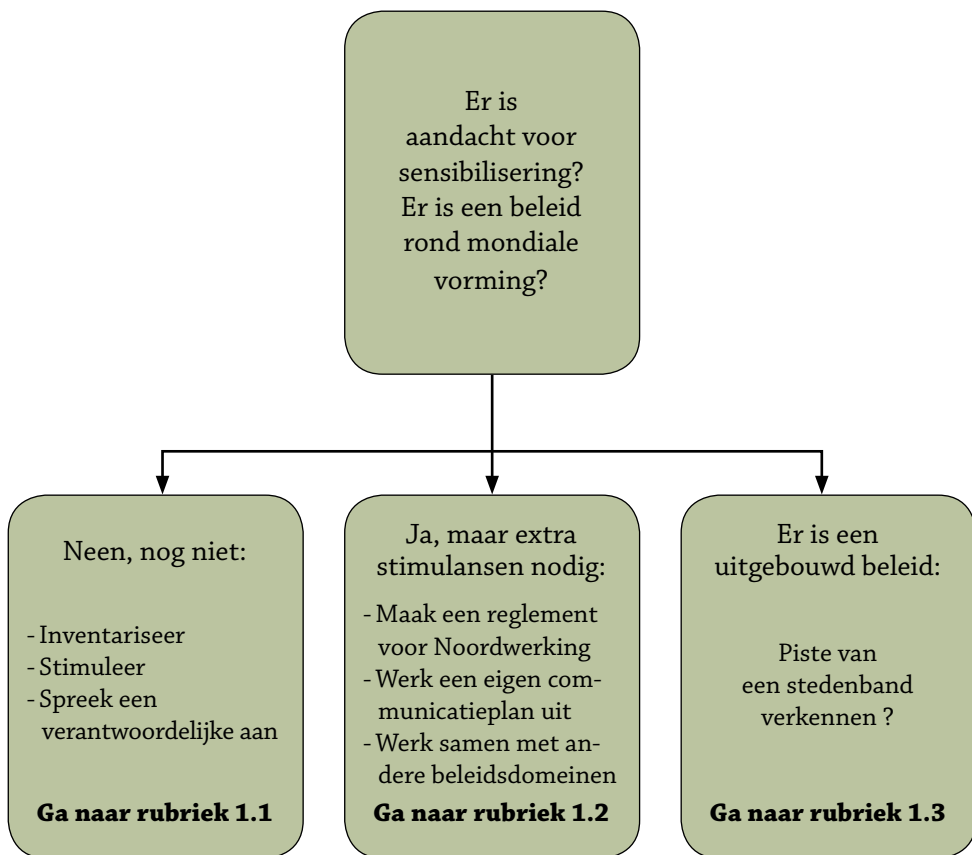
Ontwikkelingssamenwerking is slechts een (klein) deel van alle politieke beslissingen die een (positieve of negatieve) invloed kunnen hebben op ontwikkeling. Het is daarom belangrijk dat bij alle beslissingen, ook op andere domeinen, rekening gehouden wordt met hun impact op het zuiden en dat ze inspanningen die gedaan worden vanuit ontwikkelings samenwerking niet teniet doen, maar deze in tegendeel versterken. Dit wordt concreet bij het kiezen voor eerlijke en duurzaam geproduceerde producten (bv. tropisch hardhout of niet) en bij beslissingen die een invloed hebben op het klimaat zoals duurzaamheid bij het (ver)bouwen van gemeentelijke gebouwen.

Flowcharts

Onderstaande stroomdiagrammen kun je gebruiken bij de evaluatie van het beleid en de opmaak van de GROS-eisenbundels.

Voor de 5 lokale doelen kun je op basis van het diagram bepalen waar je vandaag staat, welk ambitieniveau de GROS nastreeft en welke eisen en acties je daarbij naar voren schuift.

1. Communicatie en sensibilisering

2. De gemeente en het klimaat

Engagementen die de gemeente neemt voor het klimaat?

Sensibiliseren rond Zuiddimensie van de klimaatverandering

Ga naar rubriek 2.2

Uitwisselen met milieu en landbouw

Ga naar rubriek 2.2

Activiteiten op een ecologische duurzame leest

Ga naar rubriek 2.3

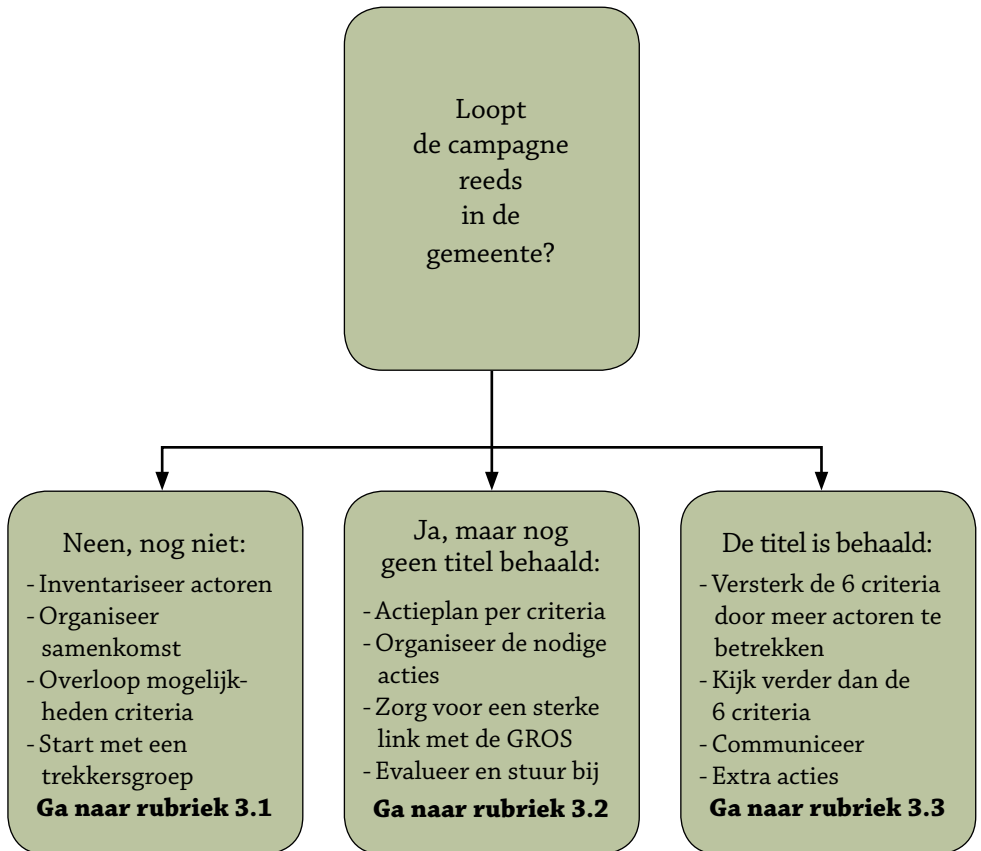
Klimaat als criterium bij beoordeling projecten

Ga naar rubriek 2.4

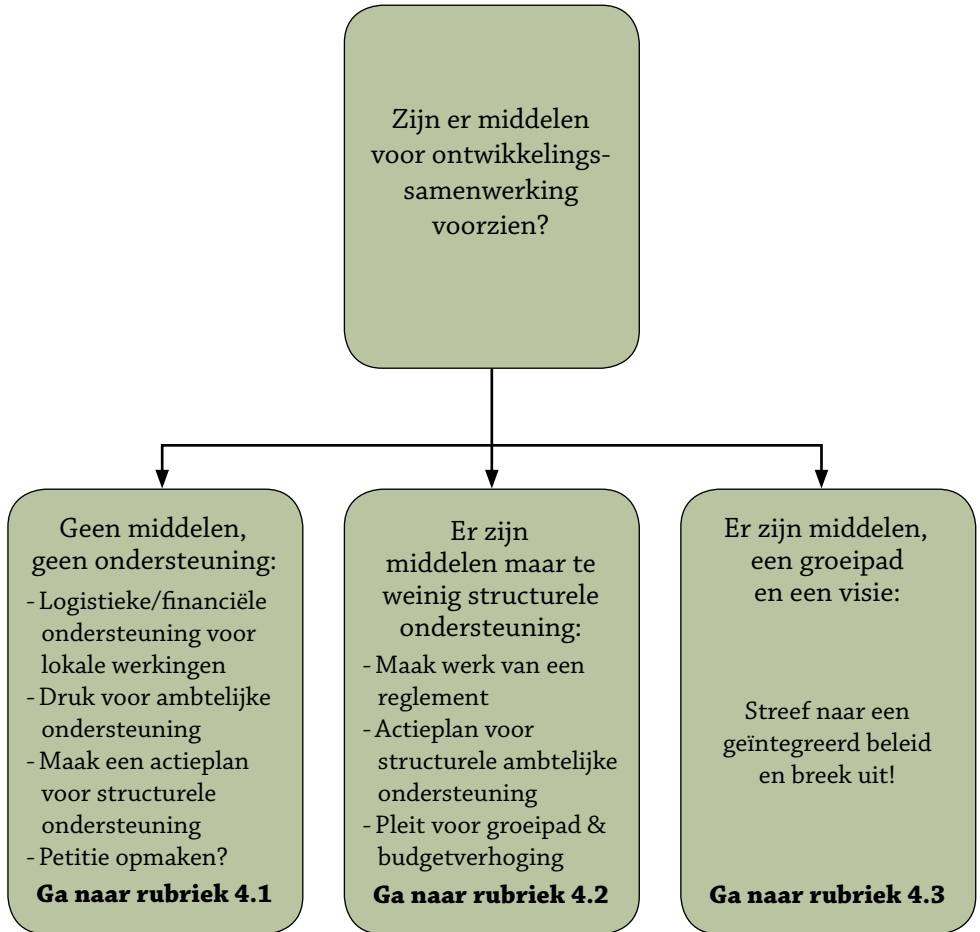
Maak werk van een duurzaam en ethisch aankoopbeleid

Ga naar rubriek 2.5

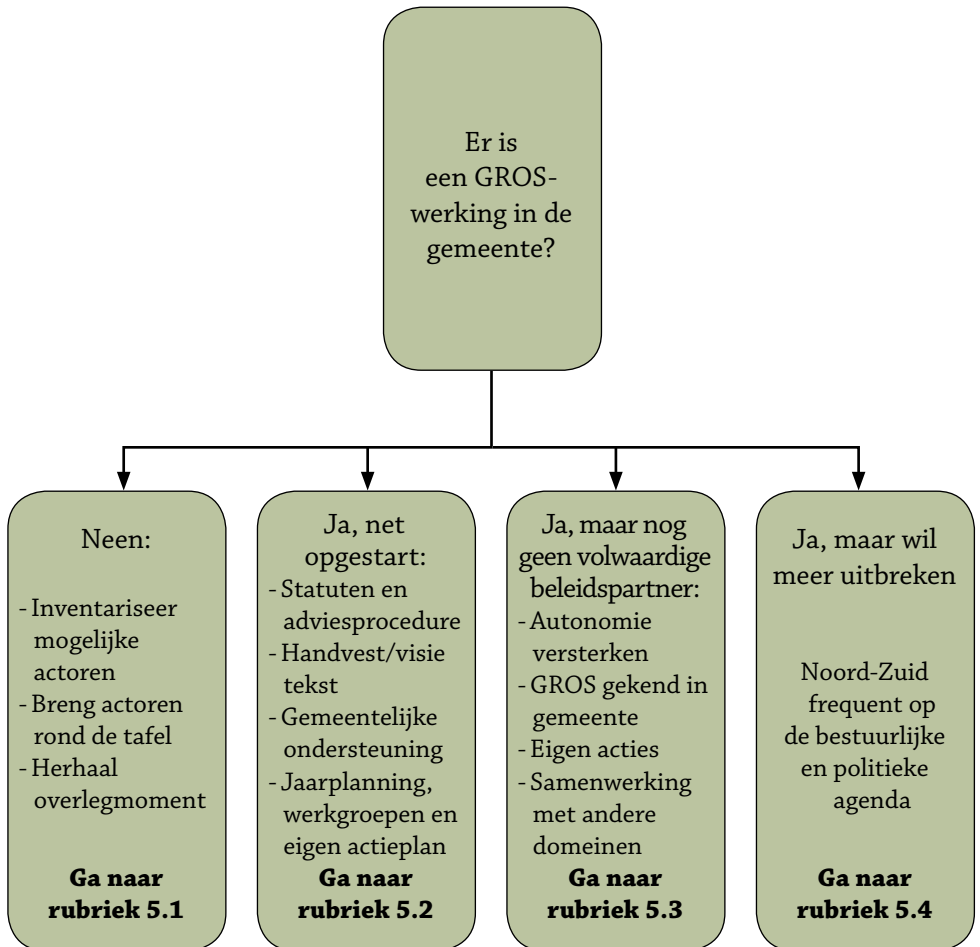
3. De gemeente en fair trade

4. De mensen en de middelen

5. Inspraak en participatie

Dienst vrijwilligerswerking 11.11.11

Ploeg Lokaal Noord-Zuidbeleid

(Team GROS-ondersteuners)

<http://www.11.be/gemeente>

gros@11.be

Luc Callaerts

Diensthooft

Dienst Vrijwilligerswerking

Gsm: 0494/93.15.56

Luc.callaerts@11.be

Bieke Deleye

Regio's:

West-Vlaanderen,
Antwerpen

Vlaams-Brabant

Gsm: 0491/71 25 73

Bieke.deleye@11.be

Ann Martens

Regio:

Oost-Vlaanderen

Tel: 09/233 02 03

Ann.martens@11.be

Lieve Missotten

Regio's:

Limburg, Antwerpen
Vlaams-Brabant

Gsm: 0491/ 71 25 76

Lieve.missotten@11.be

Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw (VVSG)

Team Internationaal

Tel. 02/211 56 15

christophe.ramont@vvsq.be

of ilse.renard@vvsq.be

www.vvsq.be/internationaal

Provinciale diensten Noord-Zuidsamenwerking

Antwerpen

Dienst Noord-Zuidbeleid

Boomgaardstraat 22

2600 Antwerpen

Tel. 03/240 56 85

dnz@provant.be

[http://www.provant.be/bestuur/
internationaal/noord-zuidbeleid](http://www.provant.be/bestuur/internationaal/noord-zuidbeleid)

Limburg

Dienst Noord Zuid

Universiteitslaan 1

3500 Hasselt

Tel. 011/23 72 96

lgathofs@limburg.be

[http://www.limburg.be/
ontwikkelingssamenwerking](http://www.limburg.be/ontwikkelingssamenwerking)

Oost-Vlaanderen

Sector Ontwikkelingssamenwerking

W.Wilsonplein 2

9000 Gent

Tel. 09/267 75 88

noord-zuid@oost-vlaanderen.be

[http://www.oost-vlaanderen.be/
ontwikkelingssamenwerking](http://www.oost-vlaanderen.be/ontwikkelingssamenwerking)

Vlaams-Brabant

Dienst diversiteit en gelijke kansen

Provincieplein 1

3010 Leuven

tel. 016/26 73 53 en 016/26 73 49

leni.cellini@vlaamsbrabant.be en

sabrina.claes@vlaamsbrabant.be

[http://www.vlaamsbrabant.be/
welzijn-gezondheid/minderheden/
ontwikkelingssamenwerking](http://www.vlaamsbrabant.be/welzijn-gezondheid/minderheden/ontwikkelingssamenwerking)

West-Vlaanderen

Provinciaal Noord -Zuid Centrum
(PNZC)

Hugo Verrieststraat 22

8800 Roeselare

tel. 051/26 50 50

pnzc@west-vlaanderen.be

<http://www.west-vlaanderen.be/pnzc>

www.noordzuidkaart.be is een

website die het ontwikkelingsbeleid

van de Vlaamse en Brusselse

gemeentes in kaart brengt. Je vindt

er een overzicht per gemeente en

je kan opzoeken wie er plaatselijk

actief is en wat de stand van zaken

is van het gemeentelijk noord-

zuidbeleid in elke gemeente.

Dit is een initiatief van 11.11.11,

VVSG en de Vlaamse provincies.

<http://www.noordzuidkaart.be>

Het 4de pijlersteunpunt

Het steunpunt biedt de

4de pijlerinitiatieven een eigen

forum en helpdesk aan.

02/536 11 56

info@4depijler.be

<http://www.4depijler.be>

VAIS – Vlaamse overheid

Vlaams Agentschap voor

Internationale Samenwerking

<http://www.vlaanderen.be/>

[ontwikkelingssamenwerking](http://www.vlaanderen.be/ontwikkelingssamenwerking)

